

Saksframlegg

Dato: 12.08.2015
Arkivref: 2015/2485-25566/2015 / A40

Saksbehandler: Inger-Johanne Danielsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
	Fylkesutvalget	06.10.2015
	Yrkesopplæringsnemnda	05.10.2015

HØRING NOU - 2015: 8 FREMTIDENS SKOLE - FORNYELSE AV FAG OG KOMPETANSER

1. FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til vedtak:

1. Aust-Agder fylkeskommune støtter i hovedsak anbefalingene og strategiene som fremmes i NOU 2015:8.
2. Aust-Agder fylkeskommune mener at et fagforumsamarbeid mellom skoler vil kunne være et viktig virkemiddel i satsingen på økt tilpassing av fellesfagene innenfor de ulike utdanningsprogrammene.
3. Aust-Agder fylkeskommune mener at *vurdering for læring* bør gis enda større posisjon i relasjonen mellom lærer og elev, og at underveisvurdering bør profesjonaliseres i større grad.
4. Aust-Agder fylkeskommune mener at skoleeiere i større grad enn i dag gis fullmakt til å planlegge, beslutte og iverksette kompetansetiltak for lærere ved hjelp av statlige økonomiske kompetansepakker.

2. SAMMENDRAG

Utvalget har levert en innholdsrik utredning som gjør rede for relevante anbefalinger og sentrale strategier for å imøtekomme kompetansebehovet i samfunnet i fremtiden.

Fylkesrådmannen stiller seg i hovedsak positiv til kompetanseområdene som fremheves i utredningen, både de fagspesifikke og de fagovergripende. Dette gjelder også strategiene og verktøyene som beskrives for å oppnå et fornyet innhold i skolen.

På enkelte punkter har imidlertid fylkesrådmannen forslag utover de som fremkommer i utredningen. Eksempelvis anser fylkesrådmannen at et fagforumsamarbeid mellom skoler vil kunne være et viktig virkemiddel i satsingen på økt tilpassing av fellesfagene innenfor de ulike utdanningsprogrammene.

Fylkesrådmannen mener dessuten at det er grunn til å gi *vurdering for læring* enda større posisjon i relasjonen mellom lærer og elev, og at undervisvurdering bør profesjonaliseres i større grad.

Fra fylkesrådmannen sin side etterlyses det videre at skoleeiere i større grad enn i dag gis fullmakt til å planlegge, beslutte og iverksette kompetansetiltak for lærere ved hjelp av statlige økonomiske kompetansepakker.

3. BAKGRUNN FOR SAKEN

I juni 2013 nedsatte regjeringen Stoltenberg II et utvalg som skulle vurdere i hvilken grad skolens innhold dekker de kompetansene elevene vil trenge i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Utvalget ble ledet av professor Sten Ludvigsen. Formålet med utvalget er å vurdere grunnopplæringens fag opp mot kompetanse i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Utvalget avga sin utredning NOU 2015: 8 *Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser* den 15. juni 2015. Utvalget leverte en delinnstilling i september 2014 i NOU 2014: 7 *Elevenes læring i fremtidens skole*.

I brev datert 17. juni 2015 sendte Kunnskapsdepartementet (KD) utredningen på høring. Frist for å avgi høringsuttalelse er 15. oktober 2015.

Utredningen er et innholdsrikt dokument med anbefalinger, strukturert etter følgende fire temaområder:

- 1) Kompetanser i fremtidens skole
- 2) Fagfornyelse og læreplanmodell
- 3) Undervisning og vurdering
- 4) Implementering

NOUen er tilgjengelig på www.regjeringen.no (Jf. NOU 2015:8 *Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser*).

4. UTREDNINGENS OVERORDNEDE PERSPEKTIVER

Utvalget har vurdert hvilke kompetanser enkeltelevne og arbeidslivet vil ha behov for i et perspektiv på 20-30 år. Utvalgets vurderinger er gjort på bakgrunn av innholdet i skolens formålsparagraf, relevant forskning og sentrale trekk ved samfunnsutviklingen. Skolen som institusjon vil få en større betydning enn tidligere. Samfunnet er preget av internasjonalisering, større mangfold, høyere grad av kompleksitet og hurtigere endringer. Det finner sted utfordringer knyttet til bærekraftig utvikling, samtidig som det skjer endringer i sammensetningen av befolkningen med etnisk, kulturelt og religiøst mangfold. Grunnopplæringen skal bidra til å utvikle elevenes kunnskap og kompetanse slik at de kan bli aktive deltakere i et mer kunnskapsintensivt samfunn. Dessuten skal skolen støtte elevene i deres personlige utvikling og identitetsutvikling.

Utvalget legger til grunn et bredt kompetansebegrep ved å fokusere på skolens brede dannings- og kvalifiseringsoppdrag. Kompetansebegrepet skal nærmere bestemt omfatte både faglig kunnskap og ferdigheter, sosial og emosjonell læring og utvikling, så vel som holdninger, verdier og etiske vurderinger.

5. GJENNOMGANG OG VURDERING AV UTREDNINGENS FORSLAG

Kunnskapsdepartementet har bedt om at høringsinstansene grupperer sine tilbakemeldinger etter de fire temaområdene beskrevet ovenfor.

For hvert av temaområdene gjengis først sentrale punkter og anbefalinger fra NOUen, deretter fylkesrådmannens vurderinger.

Anbefalinger temaområde 1: Kompetanser i fremtidens skole

Elever i fremtidens skole vil ha behov for å utvikle både fagspesifikke kompetanser og kompetanser som er viktige i mange fag, som å kunne lære, kommunisere, samarbeide, delta, utforske og skape. Utvalget legger således til grunn et bredt kompetansebegrep.

Utvalget anbefaler fire kompetanseområder som sentrale i fremtidens skolefag:

1. Fagspesifikk kompetanse
2. Kompetanse i å lære
3. Kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta
4. Kompetanse i å utforske og skape

Utvalget legger til grunn at alle de fire kompetanseområdene utvikles gjennom elevenes faglige arbeid, og at de derfor bør være en del av målene i læreplanene for alle fagområdene i skolen. Fremtidens fag vil ha kompetansemål som inneholder både fagspesifikke kompetanser (Jfr. det første kompetansemålet) og fagovergripende kompetanser, det vil si kompetanser som er relevante for mange ulike fag og fagområder (Jfr. de tre siste kompetansemålene).

Dersom kompetanseområdene danner utgangspunktet for å fornye fagene, vil det bidra til en bedre sammenheng mellom formålsparagrafen og det faglige innholdet i skolen.

I det videre gjennomgås anbefalingene innenfor de fire kompetanseområdene.

Fagspesifikk kompetanse:

Utvalget anser prinsippene for de grunnleggende ferdighetene i Kunnskapsløftet som viktige å videreføre i fremtidens skole, men at de reformuleres som *kompetanser*. På denne måten understøttes i større grad viktigheten av kompetanser på tvers av fag og det faktum at kompetanse utvikles kontinuerlig.

Prinsippet om at lesing, skriving og muntlig kompetanse er viktige forutsetninger for læring i alle fag må videreføres, men måten kompetansene integreres på i det enkelte fag, bør videreutvikles. Det er samtidig behov for en fornyelse når det gjelder å se de grunnleggende ferdighetene i sammenheng med flere av kompetansene som utvalget har fremhevet, eksempelvis kommunikasjonskompetanse.

Utvalget fremhever matematisk kompetanse som viktig i fremtidens skole. Utvalget mener at matematisk kompetanse bør utvikles både i matematikkfaget og i andre fag der det er en relevant del av kompetansen. Regning som grunnleggende ferdighet vil ivaretas i kompetansebegrepet, og samtidig så sikres sammenhengen og ansvarsfordelingen mellom fagene i større grad.

Dessuten har utvalget vurdert at digital kompetanse bør ses på som en fagovergripende kompetanse som er relevant på tvers av fagene, i tillegg til at den i sterkere grad enn i dag knyttes til fagspesifikt innhold i fagene.

Kompetanse i å lære:

Utvalget trekker frem metakognisjon og selvregulert læring som forutsetninger for å lære i alle fag, og disse bør derfor utvikles som en integrert del av læringen i fagene.

Utvikling av metakognisjon og selvregulert læring anses som vesentlig for å kunne planlegge, gjennomføre og evaluere egne lærings- og arbeidsprosesser, og for å motivere egen innsats. Metakognisjon handler om at elevene reflekterer over hvorfor de lærer, hva de har lært, og hvordan de lærer. Det handler også om å kunne bruke læringsstrategier på en målrettet og læringsfremmende måte. Selvregulert læring innebærer at elevene over tid lærer å styre deler av egen læringsprosess.

Utvalget understreker videre at både metakognisjon og selvregulert læring utvikles i samspill med lærere og medelever. Videre vektlegges det at selv om elevene trener på å arbeide selvstendig (Jfr *Ansvar for egen læring* i Reform 94 og Reform 97), så er det skolen og lærerne som har ansvaret for å tilrettelegge for elevenes læringsprosesser.

Kompetanse i å kunne kommunisere, samhandle og delta:

Utvalget ser kommunikasjon og samhandling som et felles kompetanseområde fordi de griper inn i hverandre. I tilknytning til kompetanse i kommunikasjon omtales lesing, skriving, og muntlig kompetanse. Samhandling som kompetanse ses i sammenheng med deltakelse og demokratisk kompetanse.

På grunn av økende faglig kompleksitet, vil elevene i fremtidens skole få behov for å mestre mange ulike kommunikasjonsformer, både muntlige, skriftlige og digitale. Dessuten er det å lese og uttrykke seg skriftlig og muntlig en viktig del av identitetsutviklingen. Det vil variere mellom fagene hva som er relevant lese- og skrivekompetanse og muntlig kompetanse, men det er viktig at opplæringen vektlegger sammenhengen mellom lesing, skriving og muntlig kompetanse.

Et viktig aspekt ved kompetanse i samhandling og deltakelse er demokratisk kompetanse. Demokratisk kompetanse omfatter kunnskap om det politiske systemet, menneskerettigheter og å kunne delta i ulike demokratiske beslutningsprosesser. Dessuten handler demokratisk kompetanse om å kunne håndtere utfordringer i fellesskap, som klimaendringene og konfliktnivået i verden. Å utvikle elevenes holdninger og handlinger knyttet til personlig og sosial ansvarlighet er en del av samhandling og deltakelse.

Kompetanse i å utforske og skape:

Samfunnet vil være avhengig av skapende mennesker som kan skape nye virksomheter og finne løsninger på krevende samfunnsutfordringer. Dessuten vil sannsynligvis behovet for kompleks problemløsning øke i arbeidslivet.

For å møte slike utfordringer anbefaler utvalget at kreativitet, innovasjon, kritisk tenkning og problemløsning er kompetanser som skolen bør bidra til at elevene utvikler. Kompetansene har mange fellestrekk, og i mange situasjoner vil elevene ha behov for å bruke dem i sammenheng for å kunne utforske og skape, eksempelvis ved kompleks problemløsning.

Kreativitet og innovasjon handler om å være nyskapende, nysgjerrig, iderik, å kunne se utenfor rammene og å ta initiativ, og vil være viktige kompetanser innenfor de fleste fag og fagområder.

Entreprenørskap brukes ofte i stedet for innovasjonsbegrepet, og entreprenørskap kan anses som en kompetanse som skolen skal bidra med å utvikle, og som en viktig arbeidsmåte i skolen.

Kritisk tenkning og problemløsning ses ofte i sammenheng, og kan knyttes til at elevene lærer seg strategier for å arbeide på en utforskende måte. Elevene bør trene på å anvende faglig kunnskap som grunnlag for kritisk vurdering og problemløsning, samtidig som de bør lære seg strategier for problemløsning som er relevante i det enkelte fag. Kritisk tenkning og problemløsning bør derfor være viktige mål i opplæringen.

Fylkesrådmannens kommentarer:

Utredningen peker på flere viktige sider ved kompetanse, og fylkesrådmannen støtter de fire kompetanseområdene som foreslås fra utvalget sin side. Fylkesrådmannen finner det videre både grundig og logisk med en breddetilnærming til kompetansebegrepet. Man vurderer det imidlertid dit hen at fokuset på bredde i kompetanse ikke må overskygge det overordnede målet om fagsspesifikk kompetanse. Samtidig vil en breddetilnærming til kompetansebegrepet innebære en utfordring sett i forhold til å vurdere måloppnåelse for ikke-kognitiv kompetanse.

Dessuten vurderes innfallsvinkelen med mål om fagsspesifikk kompetanse i kombinasjon med flere fagovergripende kompetanser i grunnopplæringen som fornuftig. Digital kompetanse nevnes i utredningen, og i særlig grad i tilknytning til kompetanseområdet kommunikasjon, samhandling og deltakelse. En eksplisitt målsetting knyttet til digital kompetanse, og ikke kun som en del av et bredere kompetanseområde, vil kunne være hensiktsmessig, slik fylkesrådmannen vurderer det.

Anbefalinger temaområde 2: Fagfornyelse og læreplanmodell

Utvalget beskriver hvordan fagene og læreplanene i skolen kan fornyes for å møte fremtidig kompetansebehov.

Fagfornyelse:

Fag som organiserende prinsipp videreføres i skolen. Fagfornyelsen må legge særlig vekt på fagspesifikke og fagovergripende kompetanser, dybdelæring og progresjon.

Utvalget trekker frem fire fagområder som er sentrale i norsk skole, og hvor fagfornyelsen bør starte for å få en bedre sammenheng i læreplanverket:

- Matematikk, naturfag og teknologi
- Språk
- Samfunnsfag og etikkfag
- Praktiske og estetiske fag

Utvalget påpeker at de viktigste hensynene når fagene skal fornyes, er at de fire kompetanseområdene synliggjøres i alle fagområdene i skolen. På denne måten vil fagene reflektere bredden i skolens formålsparagraf på en bedre måte enn tidligere. Det viktigste arbeidet når fagene skal fornyes, blir å prioritere og velge ut relevante kompetanser i fagene. Fagsspesifikk kompetanse vil utgjøre fundamentet i fagområder og i fag, og de fagovergripende kompetansene anbefales synliggjort i alle eller utvalgte fag. Utvalget anbefaler videre at fagfornyelsen begynner i fagområdene i skolen, og ikke i det enkelte fag. De ulike fagene i hvert fagområde må ses i sammenheng når kompetanseområdene skal synliggjøres.

Utvalget påpeker at skolen må legge til rette for at elevene utvikler en dyp forståelse av det de lærer innenfor og på tvers av fag. Fagenes sentrale metoder, tenkemåter, begreper og sammenhenger prioriteres for å legge bedre til rette for dybdelæring i fagene (fagenes byggesteiner). Anvendelse av kunnskap forutsetter dybdelæring. For å tilrettelegge for dybdelæring, kreves det en nøye utvelgelse av hvilke fagområder skolefagene skal bestå av.

Elevenes utvikling av forståelse tar tid, og valg av innhold og planlegging for progresjon må ta hensyn til det.

Utvalget mener dessuten at fagdidaktikken og læringspsykologien brukt sammen vil kunne tydeliggjøre ønsket progresjon for elevenes læring.

Utvalget anser videre horisontal og vertikal sammenheng i læreplanverket som et sentralt prinsipp for fagfornyelsen. Dette handler om å styrke sammenhengen mellom de ulike delene av læreplanverket, slik at det fremstår helhetlig og konsistent, både innad og på tvers av fag. Gjensidig støttende målformuleringer og progresjon vil være en forutsetning for god læreplansammenheng.

Matematisk kompetanse anbefales å tydeliggjøres i fag der det er en sentral del av kompetansen. Utvalget er opptatt av å styrke den matematiske kompetansen i skolen særlig i naturfag og samfunnsfag.

Utvalget mener tre flerfaglige temaer er særlig viktige i fremtidens skole og må være tydelige i læreplanverket. Disse er henholdsvis bærekraftig utvikling, det flerkulturelle samfunnet samt folkehelse og livsmestring. Temaene krever kompetanse fra ulike fag.

Utvalget anbefaler at det utarbeides læreplaner i fellesfagene i videregående opplæring som er innrettet mot de ulike utdanningsprogrammene, og som kan virke sammen med programfagene for bedre læring for elevene. På denne måten vil man oppnå en sterkere relevans i fellesfagene, særlig på yrkesfaglige utdanningsprogrammer.

Læreplanmodell:

En videreutvikling av læreplandokumentene bør sikre god sammenheng og helhet i læreplanverket. For at læreplanene samlet skal uttrykke helheten i elevenes læring, må de fire kompetanseområdene og bredden i kompetansebegrepet være synlig gjennom hele læreplanverket på en konsistent måte.

Horisontal og vertikal sammenheng innad i og mellom læreplaner vil være viktig for hver av delene av læreplanverket som revideres. Vertikal sammenheng kan bety at forventet progresjon i elevenes læring er tydelig, og kan også bety en sammenheng mellom læreplanverkets generelle deler og læreplaner for fag. Horisontal sammenheng betyr sammenhenger på tvers av læreplanene, eksempelvis ved at fagovergripende eller flerfaglige temaer har mål i flere fag, slik at de kan virke sammen og forsterke hverandre. Utvalget legger til grunn at fagovergripende kompetanser integreres og synliggjøres i fag på en systematisk måte.

Det anbefales videre at læreplanene utvikles med sterkere kompetanseorientering. Fremtidig læreplanutforming må baseres på en modell som bidrar til å tydeliggjøre hvilken kompetanse elevene skal nå.

Utvalget anbefaler at nye læreplaner for fag bør ha færre og mer likt utformede kompetansemål, og struktureres etter kompetanseområder fremfor hovedområder i fagene. På denne måten vil lærerne få større handlingsrom og profesjonell frihet med tanke på valg av lærestoff. Fagstoff og metoder vil struktureres ut i fra hvordan de bidrar til å utvikle elevenes kompetanse.

Utvalget anbefaler også tydeligere progresjon i læreplanene og støttemateriell. En slik videreutvikling vil være å tydeliggjøre progresjon fra ett trinn med kompetansemål til det neste, gjennomgående i det 13-årige løpet. Dessuten bør det komme tydeligere frem av målene i læreplanene hva som kjennetegner progresjon i de enkelte fagene. Utvalget anbefaler videre at det i en fremtidig læreplanprosess vurderes hvordan kompetansemål i læreplanene på trinn med sluttvurdering kan angi et tydeligere nivå for ulik grad av måloppnåelse.

Utvalget mener videre at læreplanene blir et bedre arbeidsverktøy om de kombineres med nasjonalt utformede veiledningsressurser knyttet til fagovergripende kompetanser og beskrivelser av elevenes læringsforløp i fag. Veiledningsressursene bør utvikles parallelt med læreplanutviklingen.

Utvalget anbefaler at det utvikles et rammeverk for fagovergripende kompetanser som verktøy i læreplanutviklingen for å sikre en felles forståelse og en systematisk integrering. Rammeverket utformes uavhengig av fag, definerer de fagovergripende kompetansene, beskriver hvilken funksjon de har, og progresjon i dem.

Når det gjelder timefordelingen mellom fagene, så bør den være mer fleksibel. Økt fleksibilitet vil medføre en bedre tilrettelegging av for arbeid på tvers av fagene.

Utvalget anbefaler at fornyelsen av Generell del av læreplanverket må ses i sammenheng med felles mål for skolen.

Fylkesrådmannens kommentarer:

Fylkesrådmannen mener utvalget fremsetter viktige og relevante fagområder hvor fornyelsen skal starte. Det faktum at estetiske og praktiske fag trekkes frem som et av de fire områdene vurderer fylkesrådmannen som relevant ved at det kan gi grobunn for økt kreativitet og innovasjon. Dessuten støtter en at læringspsykologi nevnes i sammenheng med fagdidaktikk for å tydeliggjøre progresjon for læring.

Det å forutse hvilke kompetanser det vil være behov for i fremtiden er ingen enkel oppgave. Utvalget trekker frem betydningen av å se fagene på tvers, og relevansen av matematisk kompetanse innenfor naturfag og samfunnsfag trekkes frem. En slik tilnærming til matematikkfaget støttes av fylkesrådmannen. Dessuten forutsetter de tre flerfaglige temaene som løftes frem i utredningen, henholdsvis bærekraftig utvikling, det flerkulturelle samfunnet samt folkehelse og livsmestring, et tverrfaglig fokus. De tre fagområdene anses som lite tydeliggjort i utredningen, og de vurderes som viktige å fremheve. Fylkesrådmannen savner videre at betydningen av tverrfaglighet vektlegges i enda større grad. Ved i større grad å se fagene i sammenheng, vil det kunne oppstå synergieffekter som er større enn effekten av hvert enkelt fag. En slik innfallsvinkel anses som relevant for å møte utfordringsbildet når det gjelder relevant kompetanse i fremtiden. Den forutsetter imidlertid at grensesnittet mellom fagene utvides, og at det tilrettelegges for god samhandling på tvers av fagene. Innenfor høyere utdanning vektlegges tverrfaglighet i større grad enn tidligere, med den begrunnelse at det vil være viktig for å møte kompetanseutfordringene fremover på en god måte. Fylkesrådmannen mener derfor at tverrfaglighet også bør være et utpreget fokusområde innenfor videregående opplæring. Økt grad av tverrfaglighet vil dessuten kunne stimulere til utforskende og skapende læring.

Fylkesrådmannen støtter forslaget om at læreplanene i fellesfagene skal innrettes mot, og virke sammen med programfagene, med mål om en sterkere relevans i fellesfagene, særlig på yrkesfaglige utdanningsprogrammer. I den sammenheng vil en fremheve viktigheten av at fellesfagene tilpasses de ulike utdanningsprogrammene, uavhengig av om det er yrkesfaglige eller studieforberedende programmer.

Et adekvat virkemiddel for å oppnå dette vil være å øke samarbeidet mellom programfags- og fellesfagslærere, slik fylkesrådmannen ser det. Dessuten vil man herunder trekke frem viktigheten av samarbeid mellom skoler innenfor de enkelte fagområdene. Fylkesrådmannen antar således at samarbeid og læring mellom lærere er viktig, men at det også vil være viktig med systematisk lærling mellom skoler. Et fagforumsamarbeid mellom skoler vil i så måte kunne være et relevant virkemiddel.

Fylkesrådmannen er enig i utvalgets forslag om å vurdere hvordan læreplanene på trinn med sluttvurdering kan angi kjennetegn på ulik grad av måloppnåelse. Dette gir grunnlag for en mer ensartet vurderingspraksis i og mellom fylkene, samtidig som det kan innebære en kostnadseffektiv måte å gjennomføre læreplanarbeidet på.

Anbefalinger temaområde 3: Undervisning og vurdering

Lærernes kompetanse og profesjonalitet er avgjørende for å realisere innholdet i fremtidens skole.

Utvalget anbefaler at det utvikles en plan for kompetanseutvikling som legger vekt på de fire kompetanseområdene og understøtter de fornyede læreplanene. Det brede kompetansebegrepet i fagene vil kreve at lærerne tar i betraktning elevenes motivasjon, læringsstrategier og sosiale kompetanse i planleggingen og gjennomføringen av undervisningen.

Det vil være behov for en langsiktig satsing på kompetanseutvikling med vekt på lærernes planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningen i de ulike fagene.

Utvalget mener videre at standpunktvurdering og eksamen må videreutvikles slik at de til sammen gir pålitelig og relevant informasjon om den kompetansen elevene skal utvikle i fornyede fag. Det vil også få økt betydning at lærerne i sin vurdering av elevenes kompetanse ser de ulike kompetansemålene i sammenheng. Utvalget mener at standpunktvurdering er egnet til å vurdere et bredere kompetansebegrep i fagene enn i dag, og anbefaler å iverksette et utviklingsarbeid for lærernes standpunktvurdering i tråd med innholdet i fornyelsen av fagene. Underveisvurdering egner seg som relevant informasjon for å gi standpunktvurdering sammen med vurdering av sluttkompetanse i henhold til kompetansemålene.

Utvalget foreslår at krav til prosesser og kvaliteten ved standpunktvurderingen kan presiseres i regelverket. På denne måten vil det kunne dannes et felles utgangspunkt for forståelse som nasjonalt initiert kompetanseutvikling og lokale utviklingsprosesser kan bygge på.

Utvalget mener at standpunkt og eksamen bør ses på som to ulike uttrykk for elevenes kompetanse, og at dette bør understrekes ytterligere dersom fagene skal omfatte et bredere kompetansebegrep enn i dag.

Det anbefales videre at det nedsettes et ekspertutvalg som skal vurdere dagens eksamenssystem, og hvordan standpunkt og eksamen samlet sett kan gi pålitelig og relevant informasjon om elevenes kompetanse. Videreutvikling av eksamensordninger må ses i sammenheng med fremtidig fornyelse av læreplaner for fag. Eksamensordninger som bygger på kompetansemål fra flere fag i tillegg til eksamener i fag, er en anbefaling fra utvalget.

Fylkesrådmannens kommentarer:

Når det gjelder vurdering, så mener fylkesrådmannen at standpunktvurderingen har en iboende styrke til å innebefatte et bredere kompetansebegrep, et syn som er i tråd med utredningens forslag. Videre vil satsing på *vurdering for læring* kunne være et adekvat verktøy som det er grunn til å gi enda større

posisjon i relasjonen mellom lærer og elev. Undervisvurdering som en del av *vurdering for læring* bør dessuten profesjonaliseres i større grad.

Fylkesrådmannen støtter videre utvalgets anbefaling om eksamensordning som bygger på kompetansemål fra flere fag, i tillegg til fagspesifikke eksamener. Dette vil i større grad styrke et tverrfaglig vurderingsgrunnlag.

Anbefalinger temaområde 4: Implementering

For at utvalgets anbefalinger om fornyet innhold i skolen skal kunne realiseres, så har de beskrevet et utvalg forutsetninger. Fra nasjonalt nivå må det lages en overordnet og kunnskapsbasert strategi. For å sikre god forankring, så må aktørene på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå beskrives i strategien (forventninger, fremdriftsplan m.v). Videre må det utvikles en plan for kompetanseutvikling som vektlegger de fire kompetanseområdene. Tiltak som etter- og videreutdanning, kapasitetsbygging og skolebasert kompetanseutvikling må, i følge utvalget, inngå i implementeringsarbeidet. Styrking av skolenes og skoleeiers kapasitet er viktig, men lærernes praksis vil være avgjørende for å lykkes med implementeringen. Forskningsbasert undervisningspraksis og vurderingspraksis i fagene blir et prioritert område når det gjelder kompetanseutvikling for lærere.

Skoleeierens mål må være å tilrettelegge for å utvikle skolenes samlede faglige og fagdidaktiske kompetanse slik at opplæringen er i tråd med målene i læreplanverket, og slik at elevene får den opplæringen de har krav på. På grunnlag av dette har skoleeier også et ansvar for at det lokale arbeidet med læreplanene foregår på en forsvarlig måte. Skoleeiers oppfølging av skolenes arbeid vil ha stor betydning, og kan gjøres eksempelvis gjennom dialog med skolene om resultater på ulike områder. Utvalget anbefaler at det utformes en presisering i regelverket av skoleeiers ansvar for å tilrettelegge for prosesser og for kvaliteten på skolenes utviklingsarbeid knyttet til de nasjonale læreplanene. En slik presisering må ses i sammenheng med opplæringslovens §13-10 om skoleeiers plikt til et forsvarlig kvalitetssystem og forskrift til opplæringsloven §2-1 om skolebasert vurdering.

Det anbefales fra utvalget sin side at det gjøres en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet for å vurdere hvilke områder det er behov for å videreutvikle. Verktøy i kvalitetsvurderingssystemet skal imidlertid ikke være heldekkende for den kompetansen elevene skal utvikle. Skoleledernes og lærernes felles vurdering av egen praksis og elevenes læringsresultater, vil stadig være relevante faktorer.

Etter- og videreutdanning anses som nevnt ovenfor som en av forutsetningene for å implementere et fornyet innhold i skolen.

Fylkesrådmannens kommentarer:

Fylkesrådmannen konstaterer i den sammenheng at ressursgrunnlaget hos landets skoleeiere er ulikt når det gjelder økonomisk grunnlag for kompetanseutvikling. Man vil benytte anledningen til å gi uttrykk for at skoleeiere i større grad enn i dag gis fullmakt til å planlegge, beslutte og iverksette kompetansetiltak for lærere ved hjelp av statlige økonomiske kompetansepakker, for eksempel *Kompetanse for kvalitet*.

Ny praksis i skolen vil videre medføre store strukturelle endringer som vil sette krav til ledelse, kompetanseutvikling, samarbeidskultur og økonomi.

Fylkesrådmannen støtter poenget i utredningen med at lærernes praksis vil være avgjørende for implementeringen av fornyet innhold i skolen, og at kompetanseutviklingen for lærere skal baseres på forskningsbasert undervisnings- og vurderingspraksis.

Økt fokus på fagspesifikk kompetanse, slik det legges opp til i utredningen, vil sannsynligvis innebære utfordringer med rekrutteringen av lærere, særlig i fellesfagene, i Aust-Agder fylkeskommune, slik fylkesrådmannen vurderer det.

Fylkesrådmannen er enig med utvalget når det gjelder at tilstrekkelig kapasitet hos skoleeier og på skolene er helt avgjørende når det gjelder kvalitetsutvikling og implementering. Ikke minst understrekes dette gjennom skoleeiers ansvar for å tilrettelegge for prosesser og kvaliteten på skolens utviklingsarbeid innenfor nasjonale læreplaner. Opplæringslovens § 13-10 om forsvarlig kvalitetssystem er viktig i denne sammenheng. Styringsdialog mellom skoleeier og skoler kan nevnes som et sentralt element for å imøtekomme kravene innenfor denne lovparagrafen. Skoleeier bør videre involveres tidlig i implementeringen for å imøtekomme kompetansebehovet som fornyede læreplaner vil medføre.

Det anses endelig som avgjørende at en konkret plan for implementering som viser fagfornyelsens ulike faser, inkludert ressurser, utvikles.

6. KONKLUSJON

Utredningen inneholder veldig mange positive elementer som etter fylkesrådmannen sin oppfatning synes å være den riktige veien å gå.

Fylkesrådmannen stiller seg i hovedsak positiv til innholdet og anbefalingene som utredningen konkluderer med. Overordnet relateres anbefalingene i utredningen til hvilke kompetanser samfunnet vil ha behov for i fremtiden. Et knippe kompetanser, både fagspesifikke og fagovergripende, danner utgangspunktet for anbefalingene, og grunnleggende ferdigheter, etter Kunnskapsløftets terminologi, skal reformuleres som kompetanser. Ut over dette drøftes det hvordan fagene og læreplanene kan fornyes, samt hvordan undervisnings- og vurderingspraksis bør tilpasses for å møte det fremtidige kompetansebehovet. Endelig beskriver utredningen hvilke forutsetninger som bør være til stede for å implementere et fornyet innhold i skolen.

Fylkesrådmannen støtter videre strategiene som ligger til grunn for fornyelsen av skolens innhold.

Fylkesrådmannen påpeker at fokuset på bredde i kompetanse ikke må overskygge det overordnede målet om fagspesifikk kompetanse. En eksplisitt målsetting knyttet til digital kompetanse vil også kunne være hensiktsmessig. Fylkesrådmannen mener også at betydningen av tverrfaglighet bør vektlegges i enda større grad enn det utredningen foreslår.

Fylkesrådmannen fremhever videre viktigheten av at fellesfagene tilpasses de ulike utdanningsprogrammene, uavhengig av om det er yrkesfaglige eller studieforberedende programmer. Et fagforumssamarbeid mellom skoler vil i så måte være et relevant virkemiddel.

Fylkesrådmannen ville dessuten verdsatt dersom *vurdering for læring* gis enda større posisjon i relasjonen mellom lærer og elev, og dersom underveisvurdering profesjonaliseres i større grad.

Fylkesrådmannen understreker et ønske om at skoleeiere i større grad enn i dag gis fullmakt til å planlegge, beslutte og iverksette kompetansetiltak for lærere ved hjelp av statlige økonomiske kompetansepakker.

Økt fokus på fagspesifikk kompetanse, slik det legges opp til i utredningen, vil sannsynligvis innebære utfordringer med rekrutteringen av lærere særlig i fellesfagene i Aust-Agder fylkeskommune, slik fylkesrådmannen vurderer det.

Fylkesrådmannen konstaterer videre at utredningen primært tar for seg fornyelse av fag og kompetanser når det gjelder fellesfagdelen i alle utdanningsprogram. Utredningen fokuserer ikke spesifikt på utfordringer som er særskilt for yrkesfag, og heller ikke konkret på de sammenhenger som er mellom dagens videregående opplæring og de som dropper ut eller faller fra innen normert tid. Det hadde videre vært interessant om fremtidens skole også i større grad hadde fokusert på utfordringene som gjelder fullføring av opplæringen innenfor yrkesfagene der kombinasjonen mellom skole og næringsliv er helt avgjørende.

Fylkesrådmannen konstaterer endelig at utredningen ikke i særlig grad problematiserer ulike utfordringer knyttet til elever som ikke kan følge ordinære læreplaner og har behov for spesialundervisning.

Vedlegg:

Sammendrag høring NOU - 2015: 8 Fremtidens skole - Fornyelse av fag og kompetanser

Dermed var følgende vedtatt:

1. Aust-Agder fylkeskommune støtter i hovedsak anbefalingene og strategiene som fremmes i NOU 2015:8. (Enstemmig vedtatt).
2. Aust-Agder fylkeskommune mener at skoleeier i større grad enn i dag må trekkes med i å planlegge, beslutte og iverksette sentralt initierte kompetansetiltak for lærere og skoleledere. (Enstemmig vedtatt).
3. Aust-Agder fylkeskommune understreker viktigheten av at lærerorganisasjonene trekkes aktivt inn i arbeidet med "Fremtidens skole". En sterk forankring blant de ansatte vil være viktig for å sikre treffsikkerheten i nye tiltak som iverksettes. (Enstemmig vedtatt).
4. Aust-Agder fylkeskommune er enig i behovet for dybdelæring og fagovergripende kompetanse. I arbeidet med nye læreplaner og endringer i fag- og timefordeling må arbeidstakerorganisasjoner, arbeidsgiverorganisasjoner og skoleledere inkluderes. (Vedtatt mot 5 stemmer).
5. Aust-Agder fylkeskommune støtter at digitale ferdigheter knyttes til fagspesifikk kompetanse, men presiserer at dette bør inkluderes i læreplanene som konkrete mål, og at det vil medføre et stort behov for kompetanseheving for de ansatte. (Enstemmig vedtatt).
6. Aust-Agder fylkeskommune er skeptisk til at mål for elevenes sosiale og emosjonelle kompetanse legges inn i fagenes læreplaner. Målene som skal inngå som en del av vurderingsgrunnlaget for standpunktkarakter og eksamen bør begrenses til faglige kunnskaper og ferdigheter. (Vedtatt mot 15 stemmer).
7. I videreutviklingen av dagens eksamenssystem bør det vurderes obligatorisk eksamen i flere avsluttende fag. (Vedtatt mot 15 stemmer).